

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет психології
Кафедра педагогічної та вікової психології

СИЛАБУС
нормативного освітнього компонента

ПСИХОЛОГІЯ

<i>підготовки</i>	здобувачів освіти першого (бакалаврського) рівня
<i>галузі знань</i>	01 Освіта / Педагогіка
<i>спеціальності</i>	014 Середня освіта
<i>предметної спеціальності</i>	014.02 Середня освіта (Мова та зарубіжна література)
<i>спеціалізації</i>	014.022 Німецька мова та зарубіжна література
<i>освітньо-професійної програми</i>	Середня освіта. Німецька та англійська мови. Зарубіжна література

Силабус нормативного освітнього компонента **Психологія** підготовки здобувачів освіти першого (бакалаврського) рівня галузі знань *01 Освіта / Педагогіка*, спеціальності *014 Середня освіта*, предметної спеціальності *014.02 Середня освіта (Мова та зарубіжна література)*, спеціалізації *014.022 Німецька мова та зарубіжна література*, за освітньо-професійною програмою **СЕРЕДНЯ ОСВІТА. НІМЕЦЬКА ТА АНГЛІЙСЬКА МОВИ. ЗАРУБІЖНА ЛІТЕРАТУРА**

Розробник: Розмирська Юлія Анатоліївна, кандидат психологічних, доцент кафедри педагогічної та вікової психології

ПОГОДЖЕНО

Гарант освітньо-професійної програми доц. Зубач О.А.

Силабус освітнього компонента затверджений на засіданні кафедри педагогічної та вікової психології
протокол № 1 від 29 серпня 2023 р.

Завідувач кафедри: проф. Гошовський Я. О.

I. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Психологія (Основи психології)

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, предметна спеціальність, спеціалізація, освітня програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна форма навчання	01 Освіта / Педагогіка 014 Середня освіта 014.02 Середня освіта (Мова та зарубіжна література) 014.022 Німецька мова та зарубіжна література Середня освіта. Німецька та англійська мови. Зарубіжна література Бакалавр	Цикл професійної підготовки
Кількість годин/кредитів 180 / 6		Рік навчання 1-ий
		Семестр 1 / 2
		Лекції 22 / 18 год.
		Практичні 24 / 26 год
ІНДЗ: немає		Самостійна робота 39 / 41 год.
	Консультації 5 / 5 год. Форма контролю: залік (1 семестр), екзамен (2 семестр)	
Мова навчання		українська

II. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА

Розмирська Юлія Анатоліївна

Кандидат психологічних наук

Доцент кафедри педагогічної та вікової психології

+380 96 383 20 31, rozmyrska.yuliia@vnu.edu.ua,

Якщо здобувач освіти потребує консультацій, то час їх проведення узгоджується заздалегідь з викладачем.

III. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

1. Анотація курсу

У освітньому компоненті Психологія представлено теоретико-методологічні, практичні та вікові засади функціонування психіки та поведінки людини в нормі та з особливостями розвитку, психологічну специфіку освітньої діяльності.

2. Мета і завдання освітнього компонента

Метою курсу є формування у майбутніх педагогів сучасного уявлення про психічні процеси, психічні стани та індивідуально-типологічні особливості особистості та їх вікову динаміку; природу, причини та профілактику конфліктів; психологічну специфіку освітньої діяльності педагога.

Завданнями вивчення освітнього компонента Психологія є теоретична та практична підготовка здобувачів освіти з питань:

- предмету психології як закономірностей розвитку і виявлення психічних явищ у житті та їх механізмів;
- розвитку психіки;
- виникнення та історичного розвитку людської свідомості;
- становлення наукового розуміння психічних явищ;
- сутності особистості, її рушійних сил розвитку та ідейної спрямованості;
- психології пізнавальної діяльності особистості;
- емоційно-вольової сторони діяльності особистості;
- індивідуально-психологічних особливостей особистості;
- психології навчання і виховання;
- патопсихологічної характеристики психічних процесів та патопсихологічного розвитку як фактору девіантної поведінки;
- психологічні особливості інклюзивної освіти та психологічного супроводу осіб з особливими освітніми потребами.

3. Результати навчання (компетентності)

загальні компетенції (ЗК):	
ЗК 1	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, до застосування знань у практичних ситуаціях.
ЗК 2	Знання й розуміння предметної області та професійної діяльності.
ЗК 3	Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово, до комунікації іноземною мовою за предметною спеціальністю.
ЗК 5	Здатність діяти автономно, приймати обґрунтовані рішення у професійній діяльності і відповідати за їх виконання, діяти відповідально і свідомо на основі чинного законодавства та етичних міркувань (мотивів).
ЗК 6	Здатність до міжособистісної взаємодії та роботи у команді у сфері професійної діяльності, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня.
ЗК 9	Здатність зберігати особисте фізичне та психічне здоров'я, вести здоровий спосіб життя, керувати власними емоційними станами; конструктивно та безпечно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку.
ЗК 10	Здатність поважати різноманітність і мультикультурність суспільства, усвідомлювати необхідність рівних можливостей для всіх учасників освітнього процесу.
фахові компетенції (ФК):	
ФК 1	Здатність перенесення системи наукових знань у професійну діяльність та в площину навчального предмету.

ФК 3	Здатність здійснювати цілепокладання, планування та проєктування процесів навчання і виховання учнів з урахуванням їх вікових та індивідуальних особливостей, освітніх потреб і можливостей; добирати та застосовувати ефективні методики й технології навчання, виховання і розвитку учнів.
ФК 4	Здатність формувати і розвивати в учнів ключові та предметні компетентності засобами англійської, другої іноземної мов та зарубіжної літератури та інтегрованого навчання; формувати в них ціннісне ставлення, розвивати критичне мислення.
ФК 6	Здатність до формування колективу учнів; знаходження ефективних шляхів мотивації їх до саморозвитку (самовизначення, зацікавлення, усвідомленого ставлення до навчання); спрямування на прогрес і досягнення з урахуванням здібностей та інтересів кожного з них.
ФК 7	Здатність до здійснення професійної діяльності з дотриманням вимог законодавства щодо охорони життя й здоров'я учнів (зокрема з особливими освітніми потребами); використання здоров'язберезувальних технологій під час освітнього процесу.
ФК 8	Здатність до суб'єкт-суб'єктної (рівноправної та особистісно-зорієнтованої) взаємодії з учнями в освітньому процесі, залучення батьків до освітнього процесу на засадах партнерства.
ФК 9	Здатність аналізувати власну педагогічну діяльність та її результати, здійснювати об'єктивну самооцінку і самокорекцію своїх професійних якостей.
ФК 13	Здатність застосовувати практичні навички моделювання, конструювання освітнього процесу і змісту іншомовної підготовки для проведення навчальних занять та позакласних заходів з іноземної мови та зарубіжної літератури у ЗЗСО, в тому числі за умов дистанційного та змішаного навчання.
програмовані результати навчання (ПРН):	
ПРН 1	<i>Відтворює</i> основні концепції та принципи педагогіки і психології; <i>враховує</i> в освітньому процесі закономірності розвитку, вікові та інші індивідуальні особливості учнів.
ПРН 2	<i>Демонструє</i> вміння навчати учнів державною мовою; формувати та розвивати їх мовно-комунікативні уміння і навички засобами навчального предмету та інтегрованого навчання.
ПРН 3	<i>Називає і аналізує</i> методи цілепокладання, планування та проєктування процесів навчання і виховання учнів на основі компетентнісного підходу з урахуванням їх освітніх потреб; <i>класифікує</i> форми, методи і засоби навчання предмету в закладах загальної середньої освіти.
ПРН 5	<i>Вибирає</i> відповідні форми та методи виховання учнів на уроках і в позакласній роботі; <i>аналізує</i> динаміку особистісного розвитку

	учнів, <i>визначає</i> ефективні шляхи їх мотивації до саморозвитку та спрямування на прогрес і досягнення з урахуванням здібностей та інтересів кожного з них.
ПРН 6	<i>Називає і пояснює</i> принципи проектування психологічно безпечного й комфортного освітнього середовища з дотриманням вимог законодавства щодо охорони життя й здоров'я учнів (зокрема з особливими освітніми потребами), технології здоров'язбереження під час освітнього процесу, способи запобігання та протидії булінгу і налагодження ефективної співпраці з учнями та їх батьками.
ПРН 7	<i>Демонструє</i> знання основ фундаментальних і прикладних наук (відповідно до предметної спеціальності), <i>оперує</i> базовими категоріями та поняттями предметної області спеціальності.
ПРН 8	<i>Генерує</i> обґрунтовані думки в галузі професійних знань як для фахівців, так і для широкого загалу державною та іноземною мовами.
ПРН 11	<i>Виявляє</i> навички роботи в команді, адаптації та дії у новій ситуації, <i>пояснює</i> необхідність забезпечення рівних можливостей і дотримання гендерного паритету у професійній діяльності.
ПРН 12	<i>Аналізує</i> власну педагогічну діяльність та її результати, <i>здійснює</i> об'єктивну самооцінку і самокорекцію своїх професійних якостей.
ПРН 13	<i>Демонструє</i> знання основних положень нормативно-правових документів щодо професійної діяльності, обґрунтовує необхідність використання інструментів демократичної правової держави у професійній та громадській діяльності та прийняття рішень на засадах поваги до прав і свобод людини в Україні.
ПРН 14	<i>Застосовує</i> на практиці знання про лінгвістичні, психологічні, дидактичні основи навчання іноземної мови і зарубіжної літератури та шляхи формування компетентностей учнів.
ПРН 16	<i>Обирає</i> педагогічні технології, методи і прийоми навчання, а також методи тестування відповідно до цілей і завдань навчання і контролю з урахуванням конкретного педагогічного контексту.
ПРН 17	<i>Оцінює</i> ефективність навчальних матеріалів та вміє адаптувати їх до конкретного освітнянського контексту.
ПРН 23	<i>Уміє</i> критично опрацьовувати джерела і здійснювати самостійний науковий пошук, у тому числі і з використанням емпіричних методів.

4. Структура освітнього компонента

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Усього	у тому числі				
		Лек.	Пр.	Конс.	Сам. роб.	Форми роботи і контр./ бали
1	2	3	4	6	7	
1 семестр. Психологія						
Тема 1. Вступ до психології	8	2	2	-	4	10 ДС, Р
Тема 2. Психічні явища особистості та емоційно-вольові процеси	7	2	2	1	2	10 ДС, Р
Тема 3. Формування особистості. Соціалізація особистості	7	2	2	1	2	8 ДС, Р
Тема 4. Типові особливості особистості. Темперамент	8	2	2	-	4	8 Р, ДБ
Тема 5. Характер. Типологія характерів	8	2	2	1	3	8 Р, ДС
Тема 6. Спілкування і діяльність	16	4	4	-	8	16 ТР
Тема 7. Потребово-мотиваційна сфера особистості	8	2	2	1	3	8 Р, ДС
Тема 8. Емоційно-вольова сфера особистості	8	2	2	-	4	8 Р, ДС
Тема 9. Природа конфліктів, їхні функції та профілактика	12	2	4	-	6	16 Р, ДБ
Тема 10. Формування здорового способу життя особистості	8	2	2	1	3	8 Р, ДС
<i>Залік</i>						100
<i>Разом</i>	90	22	24	5	39	100
2 семестр. Психологія						
Тема 1. Характеристика психічного розвитку дитини.	9	2	2	1	4	3 Р, ДС
Тема 2. Психологія дошкільного дитинства та молодшого школяра.	5	1	2	-	2	3 Р, ДС
Тема 3. Психологічні особливості підліткового віку.	5	1	2	-	2	3 Р, ДБ

Тема 4. Психологія ранньої юності та віку дорослості	8	2	2	-	4	3 Р, ДБ
<i>МКР №1</i>						20 Т, РЗ/К
Разом за змістовим модулем 1	27	6	8	1	12	32
Тема 5. Психологія навчання.	9	2	2	1	4	3 Р, РЗ/К
Тема 6. Психологія виховання.	7	2	2	-	3	3 Р, РЗ/К
Тема 7. Психологія педагогічної діяльності.	13	2	4	1	6	6 Р, ДС
<i>МКР № 2</i>						20 Т, РЗ/К
Разом за змістовим модулем 2	29	6	8	2	13	32
Тема 8. Особливості психічного розвитку дітей з особливими освітніми потребами (ООП).	9	2	2	1	4	4 Р, ДБ
Тема 9. Психологія інклюзивної та спеціальної освіти.	13	2	4	1	6	6 Р, ДС
Тема 10. Психологічний супровід дітей з ООП.	12	2	4	-	6	6 Р, РЗ/К
<i>МКР № 3</i>						20 Т, РЗ/К
Разом за змістовим модулем 3	34	6	10	2	16	36
<i>Екзамен</i>						60
Разом	90	18	26	5	41	100
Усього годин / балів	180	40	50	10	80	100

Примітки: *Форми роботи і контролю**: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, ІНДЗ/ІРС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота здобувача, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

IV. ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Усі заняття здобувач освіти відвідує згідного розкладу навчального процесу. У випадку, коли здобувач освіти має дозвіл на вільне відвідування, лекційний матеріал він може опрацьовувати самостійно відповідно до «Положення про індивідуальний план студента» (https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/08/2022-Induvid_navj_plan_stud.pdf).

Оцінювання відбувається згідно «Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки» (https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/09/2023_Polozh_pro_otzin_%D0%A0%D0%B5%D0%B4_%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%9C%D0%95%D0%94.pdf).

Коли ж здобувач освіти, з певних об'єктивних причин, не зміг бути присутнім на практичних заняттях, він може їх відпрацювати під час індивідуальних занять відповідно до «Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки» (https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/08/2022_%D0%92%D0%B8%D0%B7%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D1%80%D0%B5%D0%B7%D1%83%D0%BB_%D1%82%D0%B0%D1%82%D0%B2_%D0%92%D0%9D%D0%A3_i%D0%BC._%D0%9B.%D0%A3._%D1%80%D0%B5%D0%B4.pdf), та «Положення про підготовку здобувачів освіти у Волинському національному університеті з використання елементів дуальної форми здобуття освіти» (https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/09/2023_%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D0%BF%D1%80%D0%BE_%D0%B4%D1%83%D0%B0%D0%BB_%D0%BD%D1%83_%D0%BE%D1%81%D0%B2i_%D1%82%D1%83_%D1%80%D0%B5%D0%B4.pdf).

Політика щодо академічної доброчесності регулюється відповідним [Тут Кодекс академічної доброчесності ВНУ імені Лесі Українки](#). Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із текстовими запозиченнями не більше 25%.

За порушення академічної доброчесності (плагіат, фальсифікація, списування, обман тощо) здобувачі освіти можуть бути притягнені до академічної відповідальності:

- повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо);
- повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми;
- відрахування з Університету.

В разі незгоди здобувача освіти з оцінюванням, чи у випадку інших конфліктних ситуацій сторони керуються [Положенням про порядок і процедури вирішення конфліктних ситуацій у ВНУ імені Лесі Українки](#).

V. ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Підсумковий контроль за освітній компонент «Психологія» складається з заліку в 1 семестрі та екзамену в 2 семестрі. Для зарахування заліку сумують всі набрані протягом поточного навчання бали (додатково залік не здається). При відсутності здобувача освіти на заняттях з поважної причини, підтвердженої відповідним документом, умови зарахування заліку обговорюються на консультаціях. У дату складання заліку здійснюється запис у відомість суми поточних балів, які здобувач освіти набрав під час поточної роботи (шкала від 0 до 100 балів).

У випадку, якщо здобувач освіти протягом поточної роботи набрав менше як 60 балів, він складає залік під час ліквідації академічної заборгованості. У

цьому випадку бали, набрані під час поточного оцінювання анулюються. Максимальна кількість балів на залік під час ліквідації академічної заборгованості – 100 балів.

Шкала оцінювання заліку

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90–100	Зараховано
82–89	
75–81	
67–74	
60–66	
1–59	Незараховано (необхідне перескладання)

Для складання **екзамену** сумуються бали, які здобувач освіти отримує за навчальну діяльність – підготовку та виступи на практичних заняттях (40 б.), а також бали за три модульні контрольні роботи (60 б.). Мінімальна кількість балів, яку повинен набрати здобувач освіти для автоматичного зарахування екзамену – 75 б. Складання екзамену здійснюється під час екзаменаційної сесії відповідно до затвердженого розкладу. У такому випадку підсумковий модульний контроль не враховується, а результати екзамену оцінюються за шкалою від 0 до 60 балів.

Шкала оцінювання екзамену

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка	Оцінка за шкалою ECTS	
		оцінка	пояснення
90–100	Відмінно	A	відмінне виконання
82–89	Дуже добре	B	вище середнього рівня
75–81	Добре	C	загалом хороша робота
67–74	Задовільно	D	непогано
60–66	Достатньо	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
1–59	Незадовільно	Fx	Необхідне перескладання

VI. ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЯКІ ВІНОСЯТЬСЯ НА ЗАЛІК

1. Поняття про психологію як науку. Галузі психологічної науки.
2. Методи науково-психологічного дослідження.
3. Методи психології та організація психологічного дослідження.
4. Місце психології в системі наук.
5. Структура і завдання сучасної психології.
6. Поняття про психіку.
7. Мозок і психіка.
8. Психіка і свідомість.
9. Поняття про відчуття. Характеристика окремих видів відчуттів.
10. Поняття про сприймання. Види сприймань. Сприймання простору, часу і руху.
11. Загальне поняття про пам'ять. Види пам'яті. Основні процеси пам'яті.
12. Поняття про мислення. Характеристика мислення як вищої форми пізнавальної діяльності.
13. Поняття про уяву. Характеристика основних видів уяви.
14. Поняття про діяльність. Види діяльності та їх характеристика.
15. Психологічна характеристика основних видів людської діяльності.
16. Поняття про волю. Вольові якості особистості.
17. Поняття про емоції та почуття. Форми переживання почуттів: афекти, стреси, настрої, фрустрація.
18. Поняття про темперамент. Характеристика основних типів темпераменту.
19. Темперамент і проблеми виховання.
20. Загальне поняття про характер. Формування характеру в різні вікові періоди.
21. Поняття про здібності. Види здібностей та їх розвиток.
22. Поняття особистості в психології. Структура особистості.
23. Розвиток самосвідомості в онтогенезі.
24. Періодизація психічного розвитку.
25. Поняття спілкування та комунікації.
26. Засоби та види спілкування.
27. Поняття про конфлікт. Види конфліктів.

VII. ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЯКІ ВІНОСЯТЬСЯ НА ЕКЗАМЕН

1. Основи вікової психології та її місце в системі психологічної науки.
2. Спеціальна психологія та її галузі.
3. Поняття про вік людини; різновиди віку.
4. Періодизація психічного розвитку людини.
5. Методи вікової психології.

6. Педагогічна психологія та її галузі.
7. Методи педагогічної психології.
8. Педагогічна діяльність: характеристика та зміст.
9. Основні умови психічного розвитку людини.
10. Сучасна періодизація психічного розвитку людини.
11. Етапи розвитку дитини у пренатальному стані.
12. Центральне психологічне новоутворення періоду новонародженого.
13. Криза народження та її характеристика.
14. Криза першого року життя: симптоми, шляхи подолання.
15. Центральні психологічні новоутворення немовлячого періоду.
16. Особливості пізнавальної сфери у ранньому дитинстві: сприймання, пам'ять, увага, увага.
17. Мовленнєвий розвиток у ранньому дитинстві. Егоцентричне мовлення.
18. Страхі та тривоги у ранньому дитинстві; їхні причини та різновиди.
19. Становлення Я-концепції у ранньому дитинстві.
20. Криза третього року життя: симптоми, шляхи подолання.
21. Страхі та тривоги у пізньому дитинстві.
22. Взаємини з батьками і ровесниками у пізньому дитинстві.
23. Криза сьомого року життя: симптоми, шляхи подолання.
24. Центральні психологічні новоутворення пізнього дитинства.
25. Загальні тенденції формування особистості підлітків.
26. Криза підліткового періоду: симптоми, шляхи подолання.
27. Становлення Я-концепції в юнацькому віці.
28. Криза юнацького віку: симптоми, шляхи подолання.
29. Центральне психологічне новоутворення юнацького віку.
30. Кризи віку дорослості.
31. Загальна характеристика педагогічної діяльності.
32. Здібності в структурі суб'єкта педагогічної діяльності.
33. Характеристика основних функцій та педагогічних умінь.
34. Стили педагогічної діяльності.
35. Розлади відчуття та сприймання.
36. Розлади уваги та пам'яті.
37. Розлади мислення та мовлення.
38. Розлади інтелекту.
39. Порушення емоційно-вольової сфери.
40. Поняття про девіантну поведінку. Типи девіантної поведінки.
41. Особливості психічного розвитку дітей з особливими освітніми потребами (ООП).
42. Психологія інклюзивної та спеціальної освіти.
43. Психологічний супровід дітей з ООП.

VIII. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

1. Бочелюк В. Й., Турубарова А. В. Психологія людини з обмеженими можливостями: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2011. 264 с.

2. Гошовська Д. Т. Психологія та методика педагогічно-корекційного тренінгу [навч.-метод. посіб.]. Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2012. 220 с.
3. Костючик Н. С., Коць М. О. Теоретико-методичні засади навчання і виховання дітей з особливими освітніми потребами : навчально-методичний збірник. Луцьк : ПП. Іванюк В. П., 2015. 372 с.
4. Коць М. О., Ятчук Т. М. Психолого-педагогічні засади корекції порушень особистісної сфери у підлітків з особливими освітніми. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Психологія» : збірник наукових праць*. Острог : Вид-во НаУОА, 2019. № 8. С. 42–46.
5. Максименко С. Д. Загальна психологія: підручник. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 272 с.
6. Савчин М. В., Василенко Л. П. Вікова психологія. 2-е вид. Київ : Академвидав, 2009. 360 с.
7. Кононець М. О. Психологія конфлікту: комплекс навчально-методичного забезпечення підготовки бакалаврів всіх спеціальностей. Київ: НТУУ «КПІ ім. Ігоря Сікорського», 2017. 48 с.
8. Лисянська Т. М. Педагогічна психологія. Київ : Каравела, 2009. 224 с.
9. Матвійчук Т. Ф. Конфліктологія: навчально-методичний посібник. Львів : «ГАЛИЧ-ПРЕС», 2018. 76 с.
10. Поліщук В. М. Вікова і педагогічна психологія. Суми : ВТД «Університетська книга», 2010. 352 с.
11. Савчин М. Здоров'я людини і духовний особистісний і тілесний виміри: монографія. Дрогобич :ПП «НОСВІТ», 2019. 232с.
12. Степанов О. М. Педагогічна психологія. Київ : Академвидав, 2011. 413 с.

Інтернет-ресурси

1. Motzkau, J. F., & Lee, N. M. (2022). Cultures of Listening: Psychology, Resonance, Justice. *Review of General Psychology*, 10892680221077999. URL: <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/10892680221077999>
2. Ibrohimjon, M. (2022). PSYCHOLOGICAL CRISES IN PERSONALITY PSYCHOLOGY AND WAYS TO OVERCOME THEM. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, 10(4), 743-746. URL: <https://giirj.com/index.php/giirj/article/download/2275/2183>
3. Koye, K. (2019). General psychology. URL: <http://diglib.globalcollege.edu.et:8080/xmlui/bitstream/handle/123456789/1015/General%20Pyschology.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
4. Gable, S. L., & Haidt, J. (2005). What (and why) is positive psychology?. *Review of general psychology*, 9(2), 103-110. URL: https://scholar.google.com.ua/scholar?output=instlink&q=info:Kz4RNIcunMgJ:scholar.google.com/&hl=uk&as_sdt=0,5&scilfp=1875116219653332412&oi=lle